

**The Urban Space
of Volyn Province during the Period of Romanticism
Represented in the «Notes» by Nikolai Mamaiev**

The urban space of Volyn province of the first half of the 20th century represented in the «Notes» by Nikolay Mamaev is examined in the article. The set of objects and cultural and social environment that influenced the author are analyzed. The main objects of the urban space which obtained secularized or sacral meaning in the memoirist's texts are determined.

Key words: «gubernatorial» memoirs, urban space, Russian memoirs of Volyn.

УДК 82.0: 821.161.2

Галина Стасюк (Івано-Франківськ)

**ОСОБЛИВОСТІ
ЛІТЕРАТУРНОГО ТАЛАНТУ ДРАГОМАНОВИХ:
ПСИХОГЕНЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Статтю присвячено проблемі психогенетики творчих здібностей письменників-родичів. Дослідження ґрунтується на аналізі літературних талантів авторів із роду Драгоманових. З'ясовано, що всі вони тяжіли до жанрів із пуантом і що значну роль у цьому відіграла специфіка їхньої спадкової здатності до художнього слова.

Ключові слова: династичний підхід, психогенетика, спадковість, задатки, літературний талант, байка, новела, пуант.

Антропоспрямованість сучасного літературознавства сприяє посиленню методологічної функціональності таких підходів до вивчення художнього слова, які дозволяють розглядати його не текстуально, а крізь призму людської природи автора. У такому аспекті актуальним і перспективним, з огляду на парадигму розгортання літературного процесу в Україні, видається династичний принцип аналізу.

Його своєрідною варіацією вже понад століття користуються історики-просопографи, складаючи колективні біографії груп людей, поєднаних професійним, соціальним, етнічним чи родинним зв'язком. Відродження генеалогії та геральдики в наш час активізувало дослідження родогенезу відомих династій. З'явилися праці Сергія Лисенка «Визначні представники роду Незабитовських в історії Центрально-Східної Європи (XVI—XX ст.)», Тетяни Березовської «Рід Аркасів: просопографічний портрет на історичному тлі доби», Ганни Голубчик «Рід Марковичів-Маркевичів у культурно-громадському житті України: “нова сімейна історія”», Тараса Чухліба «Козацьке коріння Миколи Гоголя» та ін.

Можливість застосування династичного підходу для вивчення літератури вперше обґрунтував професор Іван Денисюк. На його думку, поступальність культурного життя в Україні проявляється не тільки в об'єктивній змінності мистецьких напрямів, стилів, шкіл, а й у прямому родинному перейнятті духовної спадщини [2].

Проте зацікавлення творчою діяльністю письменників-родичів почалося задовго до наукової кристалізації відповідного дослідницького методу. Зокрема, були спроби порівняти ліричні «сюжети» Маркіяна та Володимира Шашкевичів [22], поетичні мотиви й образи Олени Пчілки та Лесі Українки [4, с. 21], індивідуальні стилі Миколи Вороного та Марка Антіоха, Олександра Олеся й Олега Ольжича [10]. Увага до авторів, пов'язаних стосунками кровного споріднення, виливалася також у життєписні студії (на зразок праці Івана Денисюка й Тамари Скрипки «Дворянське гніздо Косачів») та в збірки літературно-критичних і спогадових матеріалів (книга пам'яті «Родинне вогнище Зерових»).

Однак жодне з перелічених досліджень навіть не наближалось до власне аналітики цього унікального явища. Методику з'ясування його природи та закономірностей прояву виразно окреслено тільки наприкінці ХХ ст. На думку Денисюка, обсервуючи складну сутність художньо обдарованого роду, необхідно «враховувати певні спадкові психічні риси даного родинного конгломерату, домінуючі зацікавлення й ступінь обдарованості, почуття громадянської повинності, культуру сімейних взаємин і товариського життя, діалектику родинної єдності й антиномію окремих особистостей і генерацій тощо» [2, с. 165].

На нашу думку, загальну методологічну основу династичного підходу має становити теорія культурної антропології, яка націлена на людиновимірність будь-якого явища. Така базова підстава дозволить працювати з усіма рівнями феномену творчих родин і залучати до літературознавчої призми необхідні сегменти знань з інших галузей.

Опорна опція династичних студій (родинний зв'язок) — це складна тривимірна сутність, яку психологи визначають як «одночасно біологічну, соціальну й психологічну реалію» [23, с. 114]. Потрійна структура центральної категорії вимагає трикомпонентної моделі аналізу, яка охопила б історичний (соціальна природа стосунків поріднення), психологічний та генетичний (біологічний аспект кровності) модули явища.

Останній з них досі майже не вивчався. Водночас, факт, що феномен родинної творчості ґрунтується на успадкуванні відповідних задатків, а тому безпосередньо пов'язаний з генофондом роду, не потребує спеціального доведення. Спроба окреслити найзагальніші особливості літературних талантів, якими диспонує одна династія, становить мету цього дослідження.

Чи не найцікавіший в аспекті психогенетики здібностей до художнього слова рід Драгоманових, із якого вийшли вісім письменників: Яків Драгоманов, Петро Драгоманов, Ольга Драгоманова-Косач (Олена Пчілка), Михайло Косач (Михайло Обачний), Лариса Косач (Леся Українка), Оксана Драгоманова, Юрій Косач, Димитр Шишманов. Певні літературні нахили виявляли також Михайло Драгоманов, Лідія Драгоманова-Шишманова, Світозар Драгоманов (С. Гадячанин), Ольга Косач-Кривинюк (Олеся Зірка). Із цієї ж родини пов'язані імена Олени Тесленко-Приходько (Олени Ластівки, Зовиці) та Олександри Судовшикової-Косач (Грицька Григоренка), проте їхня належність до Драгоманових не кровна, тому тут не розглядається.

Свою потужну снагу до слова самі члени династії вважали спадковою. Таку думку в «Біографічній замітці», написаній для Омеляна Огоновського, висловила Олена Пчілка: «Може бути, що писателькою мені судилося бути вже через те, що се у нас в роді таке, драгоманівським» [12, с. 56]. У «Спогадах про Михайла Драгоманова» вона стверджувала: «Коли нащадки його (Петра Драгоманова. — Г. С.), починаючи з сина Михайла, виступали на полі письменства, то мали до того призвід у традиції своєї сім'ї; менша чи більша здатність і хист — се річ інша, залежна від багатьох причин, але має вагу існування родової зав'язки, природженої кебети письменницької у нащадків» [14, с. 531]. Ольга Косач-Кривинюк була впевнена, що «своєю здатністю до мов Леся вдалася в нашу матір, і взагалі це була в неї драгоманівська риса, може єдина не косачівська» [8, с. 885].

Переконання Драгоманових у тому, що фамільний нахил до літературної діяльності мав генетичну основу, походило, передусім, з обізнаності в своїй генеалогії. Патримоніальний складник шляхетської свідомості передбачає непомилне орієнтування в кровних зв'язках і родогенезі. Як представники козацько-старшинської, а згодом — дворянської, верстви Драгоманови зберігали живу пам'ять про династичні витоки. За сімейним переказом материнський рід Лесі Українки започаткував грек-драгоман, який служив у гетьманській канцелярії Богдана Хмельницького. Пояснюючи, ким був цей легендарний пробанд, Олена Пчілка в спогадах про брата написала: «Як звісно, слово “драгоман” і в нашій мові здавен мало значення назви загальної, а не імені власного <...>; слово це по своєму первісному змісту означає — перекладач» [14, с. 501].

І хоча в сухих відомостях про Стефаноса Юрійовича Драгомана — першого представника гілки Драгоманових, життя й діяльність якого зафіксовані в документах [1], — немає нічого, що посвідчило би перейняте лінгвістичне обдарування, уже його внуки Яків і Петро успішно виступили на полі красного письменства. Їхні поетичні й прозові твори радо друкували відомі

петербурзькі альманахи й часописи «Северная звезда», «Северный Меркурий», «Гирлянда», «Литературные прибавления к “Русскому инвалиду”» та ін. [20, с. 161]. З них, власне, й розпочинається літературна династія Драгоманових.

Психологи-еволюціоністи вже давно довели, що мовне (граматичне) «чуття» належить до сув'язі спадкових психодинамічних характеристик особистості [15, с. 125–144]. Виявляється, «у мовного інстинкту є свій ген, розташований на хромосомі 7. Він виконує щонайменше частину роботи з формування певних ділянок мозку зародка, наділяючи їх чутливістю до сприйняття й розуміння мовлення» [15, с. 142]. Інакше, здатність швидко й легко засвоювати нову лексику та граматику значно залежить від спадкової карти особистості. Вочевидь, Драгоманови переймали цей задаток із покоління в покоління, починаючи від свого таємничого предка.

Прізвище стало для них своєрідною кармою, бо їх можна назвати ще й династією перекладачів. Зокрема, Яків Драгоманов перекладав твори Джорджа Гордона Байрона, Людвіга Уланда, Густава Пфіцера, статті з французького часопису «Petit Courrier des Dames» [20, с. 162]. Згадуючи батька, Ольга Драгоманова в «Автобіографії» зазначила, що він, «знаючи добре чужі мови, містив переклади старих французьких романтиків, таких як Лямартін, Шатобріан, Леконт-де-Ліль» [13, с. 7]. Про батькові переклади з французької та англійської мов писав і Михайло Драгоманов [5, с. 151]. Він сам, його сестра Ольга та їхні діти теж займалися перекладацькою діяльністю. Зокрема, Лариса Косач перекладала з німецької, французької, англійської, італійської, польської та російської мов, Лідія й Світозар Драгоманови — з французької. Оксана Драгоманова володіла кількома європейськими мовами [18]. Потужний лінгвістичний потенціал роду не згас і досі: правнук Ольги Драгоманової Роберто Гааб, який зараз проживає у Швейцарії, вільно розмовляє п'ятьма мовами [17, с. 80].

Мабуть, саме ця глибинна здатність до слова спонукала Драгоманових випробувати свої сили в літературі. Прикметно, що всі письменники цієї династії починали серйозну творчу діяльність як перекладачі й у самостійній роботі дуже залежали від зовнішнього заохочення. Петро Драгоманов писав витончені російськомовні поезії, доки перебував у петербурзькому мистецькому середовищі. Повернувшись додому, в Гадяч, він ніби зламав перо поета. Ольга Драгоманова зізнавалася: «Коли б не думка, що сі писання (“Пігмаліон”, “Забавний вечір”, “Чад”. — Г. С.) будуть надруковані шануючою мене “Зорею”, — вони ніколи б не були написані, рівно ж як і “Світло добра й любови”, котрого зміст хотя й був задуманий мною давно, але остався би, може, ще довгі роки тільки в гадці автора!» [11, с. 17]. Літературною діяльністю Михайла Косача наполегливо опікувалися його мати й сестра. Появі багатьох оповідань та повістей «По той бік світу» Оксани Драгоманової значно посприяла «громадська необхідність».

Отже, найбільш обдаровані члени роду ставали письменниками з тієї причини, що мали широкі можливості ними бути, а не тому, що не могли інакше. Психофункціональна домінанта розумово-відчуттєвої екстраверсії в династичному характері [19] націлювала Драгоманових на охоплення якомога більшого спектру видів діяльності. Їхня внутрішньосуб'єктивна організація не дозволяла займатися чимось одним, тому поклик до художнього творення не міг набутися загальноекзистенційної спрямовальної сили. Те, що приходило «зсередини», відступало перед зовнішніми інтенціями, якщо тільки первинно не сугестувалося ними.

Найяскравіша представниця драгоманівського літературописання — Олена Пчілка — зізнавалася: «Оповідань автобіографічних я зовсім не писала, але в основі кожного мого оповідання, чи великого, чи малого, лежить якийсь **дійсний факт** (виділено. — Г. С.). Таким чином “Забавний вечір”, “Чад”, “Маскарад” і інші подібні відбили мої вражіння з життя провінційальної інтелігенції з часу перебування в Звяглі, Луцькому й Ковелі. Оповідання “Півтора оселедця”, “Золота писанка”, “Збентежена вечеря” відбили в собі подекуди фотографічно вражіння з учительського життя в Гадяцькому повіті. Подія в оповіданні “Соловйовий спів” — це дійсна подія, яку мені розказав один молодий слідчий київський, Борецький» [13, с. 44–45].

Психологічне орієнтування на емпіричний матеріал, представлений конкретними фактами, або на ідею, взятую ззовні, — це фундаментальна основа екстравертованого мислення, яке завжди націлене на «ширину» охоплення дійсності, на загальне, спільне, типове [24]. Такий спосіб творення — від установчої націленості на об'єкт до художньої фіксації його впливу —

притаманний усім літераторам із роду Драгоманових як детермінанта їхнього психотипу. І зовсім не випадковим тут виглядає очевидне накладання властивостей драгоманівської психоструктури на сутнісні ознаки естетики реалізму.

Випереджаючи епоху, до реалістичної манери письма тяжіли Яків і Петро Драгоманови. Вона була органічною для Олени Пчілки й Оксани Драгоманової, проте чужою — для Лесі Українки та Юрія Косача. Найславніших письменників династії слід назвати найбільшими її романтиками. Справа в тому, що психологічно вони належали родові Косачів — інтуїтивних та емоційних інтровертів, світоуявлення яких визначають суб'єктивно сприйняті явища [19]. Як стверджував Карл Юнг, представник цього психотипу «робить своє життя символічним, хоча пристосованим до внутрішнього вічного смислу того, що відбувається, проте не пристосованим до сучасної фактичної дійсності. <...> Він — голос проповідника в пустелі» [24, с. 93]. Перейнята характерологія батьківського роду могла спрямувати Ларису та Юрія Косачів тільки в русло неоромантизму, символізму, експресіонізму чи екзистенціалізму. Їхня настроєність на світ-всередині-себе суперечила реалістичній гносеології.

Отже, основу лінгвістично-літературного обдарування династії склав драгоманівський генетичний спадок, однак привнесення в нього косачівських психічних якостей змінило його структуру й, відповідно, зумовило функціонування в межах «фамільної літератури» антагоністичних стилів художнього письма.

Поряд із тим, існувала цікава риса династичної творчості, яка з дивною постійністю повторювалася в різних поколіннях. Усі письменники цього роду, починаючи від Петра Драгоманова, проявляли виразний нахил до жанрів, пов'язаних із пуантом. Літературознавча дефініція терміна відносить до таких генологічних утворень байки, притчі, балади, новели — загалом твори, що «завершуються лаконічним або афористичним висловом» [9, с. 296]. Як приклад пуанта Юрій Ковалів у цій же енциклопедичній статті навів передсмертні слова Антея, якими закінчується драматична поема «Оргія» Лесі Українки: «Товариші, даю вам добрий приклад».

Апологічну традицію в «родинному тексті» започаткував Петро Драгоманов. Існують свідчення, що він, повернувшись із Петербурга в Гадяч, написав кілька «байок українських» [5, с. 151]. На жаль, вони не збереглися. Останні рядки російськомовних поезій батька Олени Пчілки позначені драматичною сентенційністю, як, наприклад, елегія «Сиротки». На нашу думку, в цьому забутому творі автор описав реальну подію, що глибоко вразила його, — смерть дітей під церквою від голоду й холоду: «И спят они на век — в лампаде огонь блистал. / Жалеют все об них, — но с поздним сокрушеньем; / Спешат к ним, слезы льют с невольным умиленьем. / Ах! Для чего вчера никто им не внимал!» [16, с. 240].

Перу Петра Драгоманова також належать станси — особливий ліричний жанр, кожна строфа якого, як відомо, містить закінчену філософську думку й може сприйматися окремо від інших. Про особливе вміння Петра Якимовича влучним, а інколи й різким, словом підвести підсумок розмови навіть художньо оформлені спогади залишилися: «Славився як чоловік дуже розумний, з дуже гострим язиком <...> Як ділом не допече, то словами» [цит. за ст.: 20, с. 160].

Ольга Драгоманова перейняла цю батькову здатність: її дошкульного слова опоненти боялися як вогню. Вона часто використовувала в творах дотепні народні вислови й анекдотичні ситуації, не просто інкрустуючи текст, а розгортаючи їх сюжетно (приповідка «Пожди, бабо, нових правів», водевіль «Сужена — не оужена», комедія «Світова річ» і т. д.). Окремі її оповідання («Чад», «Рятуйте!», «Артишоки», «Біла кицька») інтригою та парадоксальним поворотом дії наближаються до новели. Денисюк назвав їх «сконцентрованими по-новелістичному перлінками» [3, с. 104]. Як і батько, Олена Пчілка радо зверталася до жанру байки («Зілля», «Дві зваги й дві слави», «Радощі й смуток», «Найкращі діти»).

Родинний потяг до красного письменства не оминув Михайла Драгоманова. І хоча він ніколи не займався літературою серйозно, проте писав «для хатнього вжитку» короткі жартівливі поезії, які акумулювали ту саму фамільну гострослівність. Кілька таких творів збереглися, наприклад, епіграма на Олександра Гольштейна: «Этот Гревс всегда премило / Трудный разрешит вопрос: / Чайник треснул у Людмилы — / Он тотчас ей свой принес» [6].

У структурі таланту Лесі Українки специфічна драгоманівська здібність влучно висловлюватися отримала дещо іншу якість. Вище вже згадувалося про тяжіння письменниці

до афористичних закінчень-гном. Проте, на нашу думку, головний вияв цього материнського спадку в художньому світі Лариси Косач — її знамениті діалоги-агони. Ще Микола Зеров, розмірковуючи над словесними турнірами Річарда й Едіти («У пущі»), раба-неофіта і єпископа («В катакомбах»), Тірци та народу («На руїнах»), припустив, що «смак і замилювання до агонів» у Лесі Українки — це «родинна риса, один із виявів драгомановської складки мислення, мислення гнучкого, сильного в діалектиці» [7, с. 385]. Однак за відсутності династично спрямованих досліджень у лесезнавстві ця думка не знайшла логічного продовження.

Юрій Косач отримав високу оцінку критиків за збірки новел «Клубок Аріадни» та «Чарівна Україна». Оксана Драгоманова теж виявляла нахил до новелістичної манери письма.

Отже, драгоманівська літературна «зав'язка» існувала не тільки в уяві письменників роду. Вона була об'єктивною реальністю, обумовленою генетично. Її основу склав спадковий лінгвістичний дар, а особлива фамільна здатність до афористичного мислення реалізувала його в жанрах із пуантом.

Список використаної літератури:

1. Б. Я. [Міяковський В.]. До історії роду Драгоманових / Володимир Міяковський // Леся Українка: доля, культура, епоха: зб. ст. і матер. — Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. — Випуск 2. — С. 76–77.
2. Денисюк І. Драгоманови-Косачі в інтелектуальному житті України (питання династичного вивчення діячів культури) // Літературознавчі та фольклористичні праці: у 3 т., 4 кн. / І. Денисюк. — Львів: [Львівський національний університет ім. І. Франка], 2005. — Т. 1: Літературознавчі дослідження. — Кн. 1. — 2005. — С. 165–167.
3. Денисюк І. Проза «малих форм» Олени Пчілки / І. О. Денисюк // Українське літературознавство. — Львів: Вид-во Львівського університету, 1970. — Вип. 10. — С. 102–108.
4. Донцов Д. Мати Лесі Українки (Олена Пчілка) // Дві літератури нашої доби / Д. Донцов. — Торонто: Вид-во «Гомін України», 1958. — С. 154–175.
5. Драгоманов М. Австро-руські спомини (1867–1877) // Літературно-публіцистичні праці: у 2 т. / М. П. Драгоманов. — К.: Наук. думка, 1970. — Т. 2. — 1970. — С. 151–288.
6. Драгоманов М. В Монрепо на Ваграмке: стихотворення / М. П. Драгоманов // Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. — Ф. 172. — № 3. — 2 арк.
7. Зеров М. Леся Українка // Твори: в 2 т. / М. Зеров. — К.: Дніпро, 1990. — Т. 2: Історико-літературні та літературознавчі праці. — 1990. — С. 359–401.
8. Косач-Кривинюк О. Леся Українка: хронологія життя і творчості / Ольга Косач-Кривинюк; [вст. ст. М. Г. Жулинського]. — Репринт. вид. — Луцьк: Волин. обл. друк., 2006. — XVI с. + 928 с.
9. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / автор-уклад. Ю. І. Ковалів. — К.: ВІЦ «Академія», 2007. — Т. 2. — 2007. — 624 с.
10. Маланюк Є. Зовсім інші // Книга спостережень: проза / Євген Маланюк. — Торонто: Вид-во «Гомін України», 1962. — С. 322–340.
11. Пчілка Олена. Біографічна замітка / Олена Пчілка // Зоря. — 1888. — № 1. — С. 14–17.
12. Пчілка Олена. Біографічна замітка / Олена Пчілка // Зоря. — 1888. — № 3. — С. 55–56.
13. Пчілка Олена. Автобіографія // Оповідання. З автобіографією / Олена Пчілка; упоряд. Т. Черкаський. — Харків: Рух, 1930. — С. 5–46.
14. Пчілка Олена. Твори / Олена Пчілка; [упоряд., авт. передм. і приміт. Н. О. Вишневецька]. — К.: Дніпро, 1988. — 583 с.
15. Ридли М. Геном: автобіографія вида в 23 главах / Мэтт Ридли; [пер. с англ. и ред. канд. биол. наук О. Н. Ревы]. — М.: Эксмо, 2008. — 432 с.
16. Северная звезда: [альманах]. — СПб.: Тип. Х. Гинца, 1829. — 308 с.
17. Скрипка Т. Нашадок роду Драгоманових-Косачів / Тамара Скрипка // Леся Українка: доля, культура, епоха: зб. ст. і матер. — Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. — Вип. 2. — С. 78–82.
18. Скрипка Т. Оксана Драгоманова (1894–1961) / Тамара Скрипка // Леся Українка: доля, культура, епоха: наук. збірник. — Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. — Вип. 1. — С. 80–88.
19. Стасюк Г. Специфіка художнього психологізму в творчості письменників-родичів крізь призму спадкових психічних властивостей / Галина Стасюк // Літературознавчі обрії: праці молодих учених. — К.: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2010. — Вип. 17. — С. 195–201.

20. Супронюк О. Віхи славного родоводу: з нових матеріалів про Петра та Якова Драгоманових / Оксана Супронюк // Вітчизна. — 1990. — № 9. — С. 159–163.
21. Франко І. Леся Українка // Зібрання творів: у 50 т. / Іван Франко. — К.: Наук. думка, 1981. — Т. 31: Літературно-критичні праці (1897–1899). — 1981. — С. 254–274.
22. Цеглинський Г. Отець і син / Григорій Цеглинський // Зоря. — 1887. — № 21–22. — С. 351–354.
23. Шутценбергер А. Синдром предков / Анн Анселин Шутценбергер. — М.: Изд-во Инст. психотерапии, 2005. — 256 с.
24. Юнг К. Психологические типы / К. Г. Юнг; [пер. Е. И. Ружера]. — М.: Алфавит, 1992. — 104 с.

The Peculiarities of Drahomanovs' Literary Talent: A Psychogenetic Aspect

The article analyzes the creative abilities of the writers related to each other. Literary talents of the authors belonging to the Drahomanov family (Yakiv Drahomanov, Petro Drahomanov, Mykhajlo Drahomanov, Olena Pchilka, Lesia Ukrainka, Oksana Drahomanova and Yurii Kosach) are considered. It is ascertained that all of them preferred writing in the genres with the *pointe*. It is concluded that the specifics of their hereditary inclination to creative writing influenced their creative work very much.

Key words: dynastic method, psychogenetics, heredity, inclinations, literary talent, fable, novel, *pointe*.

УДК 821.161.2-1.09+929Пчілка

Анна Зайцева (Луганськ)

РЕЦЕПЦІЯ ТВОРЧОСТІ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ В ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНІЙ ДУМЦІ

Статтю присвячено аналізу літературно-критичних розвідок, які стосуються художньої творчості Олени Пчілки. Основну увагу зосереджено на жанрово-стильових домінантах творчого доробку письменниці. Установлено, що неоднозначність у сприйнятті її творчості зумовлена світоглядною позицією мисткині, яка базувалася на національних засадах, що залишаються актуальними донині.

Ключові слова: літературна критика, жанр, стиль.

Літературна критика, як відомо, — «це відносно самостійна діяльність, спрямована на осмислення й оцінку художньо-естетичної своєрідності та суспільного значення нових творів мистецтва слова» [4, с. 7]. Вона допомагає читачам виробити чіткі естетичні смаки, зорієнтуватися в розмаїтті художніх творів, адже головне завдання літературної критики — «давати ідейно-естетичну оцінку творам письменників, показувати їхнє місце в літературному процесі доби, розкривати позитивні й негативні якості» [13, с. 12]. У цьому аспекті становить інтерес творча спадщина Олени Пчілки — письменниці, редакторки, громадської діячки, члена-кореспондента Академії Наук УРСР, творчість якої стала значним явищем в історії української культури кінця XIX — початку XX століття.

Актуальність обраної теми зумовлено недостатньою дослідженістю творчості Олени Пчілки, що вказує на необхідність висвітлити всі існуючі критичні матеріали, які стосуються зазначеної проблеми. Вагоме значення в цьому напрямку матимуть розвідки, які висвітлюють жанрово-стильові особливості творів письменниці, а також зауваження щодо їх ідейних домінант.

Мета розвідки — дослідити існуючі на сучасному етапі літературознавчо-критичні матеріали про творчість Олени Пчілки.